

## نوروز آيينی دينی است؟

نوروز؛ جشن بهار است. يك آيين ایرانی که بررسی ريشه‌های آن هنوز هم ادامه دارد.



نوروز؛ جشن بهار است. يك آيين ایرانی که بررسی ريشه‌های آن هنوز هم ادامه دارد. درباره اينکه نوروز يك جشن ملی برآمده از روحیه طبيعت دوستی ایرانیان است يا آيينی دينی با ماهيتی اخروی اختلاف وجود داد. هر چه که هست، نوروز به عنوان بزرگ‌ترين جشن ایرانیان، شادی و امید به بار می آورد.

به گزارش ايسنا، نوروز برای ایرانیان یادآور معانی چون ديرنگی، نوزایی، سبزانديشي و شادمانی است که بنا به گفته ابوریحان بیرونی & دانشمند و محقق قرن پنجم هجری- نوروز، جشن پيشانی سال است.

«نوروز» يك اسم مرکب است که از ترکیب دو واژه فارسی «نو» به معنای تازه، جدید و اکنون و «روز» به معنای خورشید و آفتاب تشکیل شده است که روی هم رفته به معنای «روز نو» است و بر نخستين روز از نخستين ماه سال خورشیدی اطلاق شده که آغازگر بهار است.

به گفته حجت الله منیری، آریاییان نوروز را «ناواسردا» یعنی سال نو می گفتند، همچنین در دوره سلسله‌های سغدیان و خوارزمشاهیان، مردم آریایی آسیای میانه، نوروز را «نوسارد» و «نوسارجی» می نامیدند. البته به نوروز «جشن سال»، «جشن فروردین» یا «فره وهر» نیز گفته می شد.

نوروز نماد هویتی ایرانیان است که بر اساس مطالب مورد اشاره در مقاله «پیوند و تنیدگی اندیشه‌های ناسوتی و لاهوتی ایرانیان در عيد نوروز»، نوروز نه تنها بزرگترین عيد مردم فلات ایران، بلکه جشن اقوام و گروه‌هایی است که در حوزه جغرافیایی و فرهنگ ایرانی کهن زیسته و نیز در این محدوده آمد و شد داشته اند. همه اقوامی که به این سرزمین آمدند و همه جریان‌های اعتقادی که در اینجا رواج پیدا کردند؛ نوروز را پذیرفته و از آن مایه گرفته و در آن اثر گذاشتند.

نوروز به عنوان يك عيد ملی و دينی از ديرباز مورد توجه بوده و در میان جشن‌های جهان نیز به شهرت بسیاری رسیده است. بنا به گفته حجت الله منیری در مقاله یاد شده، نوروز هم ماهیت مادی و ناسوتی دارد و هم ماهیت معنوی و لاهوتی. «جشن فروردگان» یا «جشن اموات»، ماهیت اخروی عيد را نشان می دهد که در پنج روز آخر سال برگزار می شود.

گفته می شود، در این مدت ایرانیان خانه‌های خود را غبارروبی می کنند تا میزبان خوبی برای درگذشتگان خود باشند. چون بار بر این است که در روزهای آخر سال روح درگذشتگان به بازماندگان خود سر می زند و برای آنها آرزوی توفیق و شادمانی می کند. در نتیجه سنت خانه‌تکانی ريشه در این باور کهن ایرانی دار که این بعد از نوروز نشانه ماهیت معنوی آن به حساب می آید.

از سوی دیگر جشن بهار يا جشن فروردین، جلوه مادی نوروز دانسته می شود که از قدیم روزهای ابتدایی سال جدید که همزمان با آغاز فصل بهار است؛ گرامی داشته می شود.

نکته شنیدنی آن است که گرچه نوروز برای ایرانیان نام آشناست اما بنا به گفته مهرداد بهار & پژوهشگر حوزه اسطوره‌شناسی-، در اوستا- کتاب دينی زرتشتیان- هیچ اشاره‌ای به نوروز نشده است. در مقاله پیوند و تنیدگی اندیشه‌های ناسوتی و لاهوتی ایرانیان در عيد نوروز، اشاره شده است که اولین متن باستانی که از نوروز یاد کرده کتاب «زند»-تفسیری بر اوستا- است. در این کتاب که متن آن به زبان پهلوی است؛ علاوه بر اشاره به نوروز، به شیوه نیایش در این روز نیز پرداخته شده است.

با این وجود، همچنان این اختلاف وجود دارد که آیا نوروز آيين فرهنگی و ملی است که از روحیه طبيعت گرایی يا طبيعت دوستی ایرانیان سرچشمه گرفته يا باورهای مذهبی و ماورایی در بزرگداشت این روز دخیل بوده است؟.